

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
SAMPULI YA MTHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI

03

MAARIFA YA JAMII NA STADI ZA KAZI

Muda: Saa 1:30

Mwaka: 2024

Maelekezo

- Karatasi hii ina sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali **saba (7)**.
- Jibu maswali **yote** katika nafasi ulizopewa.
- Sehemu A na B zina alama **ishirini (20)** kila moja na sehemu C ina alama **kumi (10)**.
- Maandishi yote yaandikwe kwa kalamu yenye wino wa **bluu** au **mweusi, isipokuwa** katika michoro ambapo ni lazima kutumia penseli.
- Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
- Andika **Namba yako ya Mtihani** na taarifa nyingine zote muhimu katika kila ukurasa sehemu ya juu upande wa kulia.

KWA MATUMIZI YA MTAHINI TU		
NAMBA YA SWALI	ALAMA	SAHIHI YA MTAHINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
JUMLA		
SAHIHI YA MHAKIKI		

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

SEHEMU A (Alama 20)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

1. Katika kipengele cha (i) – (xv), chagua jibu **sahihi** kisha andika herufi hiyo katika kisanduku ulichopewa.

- (i) Chaupepo alimsikia Chakupewa akitaja vitu alivyojifunza darasani kama unyevunyevu, mvua, upepo, mawingu, mwanga wa jua na mgandamizo wa hewa. Je Chakupewa alikuwa amejifunza kuhusu nini?
- A Utabiri wa hali ya hewa   B Ongezeko la joto duniani
- C Vipengele vya hali ya hewa   D Kituo cha hali ya hewa
- E Uharibifu wa mazingira

- (ii) Pondamali alipokuwa akipanda mlima Kilimanjaro alihisi utofauti wa hali ya hewa. Sababu ya utofauti huo ni ipi?
- A Jotoridi liliongezeka kadri mwinuko ulivyoongezeka
- B Uoto uliongezeka kadri mwinuko ulivyoongezeka
- C Jotoridi lilipungua kadri mwinuko ulivyoongezeka
- D Uoto ulipungua kadri mwinuko ulivyoongezeka
- E Kasi ya upepo iliongezeka kadri mwinuko ulivyoongezeka

- (iii) Wanafunzi wa Darasa la Sita walipewa kazi ya kupima unyevuanga katika kiwanja chao cha mpira. Kipimo kipi kiliwasilishwa kwa usahihi?
- A 42 mm   B 42⁰C   C 42%
- D 42 Okitasi   E 42 Miliba

- (iv) Kwa nini maeneo yaliyo karibu na Ikweta hupata vipindi virefu vya joto kuliko maeneo ya ncha ya Kaskazini na Kusini?
- A Uwepo wa uoto mwingi wa asili
- B Ujirani wake na bahari na maziwa
- C Uwepo wa miinuko mirefu
- D Utofauti wa kanda za latitudo
- E Uwepo wa upepo mkali

- (v) Moja ya mabadiliko yaliyotokea wakati wa zama za mwisho za mawe ni kuanzishwa kwa makazi ya kudumu. Ni mabadiliko gani mengine yalitokea wakati huo?
- A Kugundulika kwa moto   B Kutengeneza nguo za ngozi
- C Kuishi mapangoni   D Kuchimba mizizi
- E Ufugaji wa wanyama

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

- (vi) Kumbukumbu mbalimbali za kihistoria huhifadhiwa wapi?
A Masijala   B Stoo   C Makumbusho
D Shuleni   E Ghalani
- (vii) Moja kati ya ugunduzi katika Zama za Mawe za Kati ni utengenezaji wa moto. Je moto huo ulitengenezwaje?
A Kwa kupekecha ulindi na uwimbombo
B Kwa kupiga vijiti vikavu kwenye jiwe
C Kwa kusugua jiwe linaloitwa ulindi
D Kwa kusugua zana za chuma kwa chuma
E Kwa kuwasha vijiti vikavu kwa kiberiti
- (viii) Wanafunzi wa shule ya msingi Barabarani wamepewa mwaliko wa kutembelea makumbusho ya Butiama. Je makumbusho hayo yanaonesha nini?
A Kumbukumbu za Chifu Mkwawa
B Kumbukumbu za Mwalimu Julius K. Nyerere
C Mabaki ya binadamu wa kale
D Kumbukumbu za vita ya Majimaji
E Kumbukumbu za Chifu Isike
- (ix) Mwanafunzi wa Darasa la Tano alitakiwa kuorodhesha athari tano zinazotokana na kilimo kisichofaa. Ipi kati ya athari zifuatazo aliorodhesha kimakosa?
A Mmomonyoko wa udongo   B Ukame
C Mafuriko   D Kupungua kwa madini
E Kupoteza rutuba ya udongo
- (x) Kwa nini inashauriwa kuanza na nguo nyepesi kama vile lesu wakati wa kupiga pasi?
A Hutumika kama kipozeo cha pasi   B Kuepuka kuunguza nguo
C Hazihitaji joto kali   D Ni rahisi kupiga pasi
E Hutumika kusafisha pasi
- (xi) Majina ya nywele katika mwili wa binadamu hutokana na sehemu zinapoota. Zipi huota pembeni mwa mashavu?
A Sharubu   B Vinyweleo   C Ndevu
D Sharafa   E Nyusi
- (xii) Shabani aliandaa mkate na keki kwa ajili ya kuuza. Je alitumia njia gani katika kupika vyakula hivyo?
A Kubanika   B Kuchemsha   C Kukaanga
D Kutokosa   E Kuoka

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

(xiii) Ni kwa namna gani unaweza kutofautisha zana na maleba?

- A Zana ni mapambo wakati maleba ni vitu vya kuigizia
- B Zana ni ala za muziki wakati maleba ni nguo
- C Zana ni vitu vya kuigizia wakati maleba ni nguo za kuigizia
- D Zana ni nguo wakati maleba ni vitu vya kuigizia
- E Zana ni vitu vya asili wakati maleba ni vitu vya kisasa

(xiv) Mara kwa mara Mzee Pesambili hununua mahitaji ya nyumbani dukani kwa mama Amina. Mzee pesambili anawakilisha kundi lipi la wateja?

- A Wateja wenye kushawishika
- B Wateja wa kiasi cha gharama
- C Wateja wasio na uhakika
- D Wateja waaminifu
- E Wateja wa kifalme

(xv) Kipara anataka kutengeneza motifu ya jani. Je, atatumia vifaa gani kutekeleza takwa hilo?

- A Penseli, brashi, sponji na gundi
- B Penseli, karatasi nyepesi na rangi za maji
- C Penseli, brashi na rangi za maji
- D Penseli, karatasi ngumu, brashi na rangi za maji
- E Penseli, peni, rangi za maji na chaki

2. Katika kipengele (i) – (v), chagua jibu sahihi kutoka katika kisanduku na kisha andika jibu hilo katika nafasi iliyoachwa wazi.

Kinjekitile Ngwale	Mtemi Isike	Chifu Mchemba
Mangi Meli	Hassan bin Omary Makunganya	

(i) Kiongozi wa Wachaga aliyepinga vikali uvamizi wa Wajerumani alitwa nani?

_____

(ii) Kiongozi aliyeongoza mapambano ya Wayao dhidi ya Wajerumani alitwa nani?

_____

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

(iii) Kiongozi aliyepinga vikali utawala wa Wajerumani katika eneo la Kilwa Kivinje aliitwa nani?

_____

(iv) Nani alipanga na kuongoza vita ya Maji Maji?

_____

(v) Nani aliongoza mapambano ya Wanyamwezi dhidi ya Wajerumani katika eneo la Unyanyembe?

_____

SEHEMU B (Alama 20)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

3. (a) Eleza kwa ufupi malengo makuu mawili ya Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC).

(i) _____

_____

(ii) _____

_____

(b) Kwa nini katika mfumo wa ujima uzalishaji ulikuwa mdogo?

_____

_____

(c) Mwaka 1964 serikali ya Makaburu ilimuhukumu Nelson Mandela kifungo cha maisha. Nini kilisababisha hukumu hiyo?

_____

_____

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

4. (a) Bainisha vigezo viwili vinavyotumika kuwagawa wajasiriamali katika makundi mbalimbali.

(i) _____
_____

(ii) _____
_____

(b) Ainisha njia mbili zinazotumika kutunza rasilimali ardhi vijijini.

(i) _____
_____

(ii) _____
_____

(c) Eleza mambo mawili yanayoweza kuathiri idadi ya watu katika eneo fulani.

(i) _____
_____

(ii) _____
_____

5. (a) Mamlaka ya Mapato Tanzania ilianzishwa mwaka 1995. Lipi lilikuwa lengo kuu la kuanzishwa kwake?

_____
_____

(b) Athari zipi mbili hutokana na ujasiriamali unaofanyika kwa njia zisizo halali?

(i) _____
_____

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

(ii) _____
_____

6. (a) Kwa nini ni muhimu kuwa na mpango wa biashara kabla ya kuanzisha biashara?

_____
_____

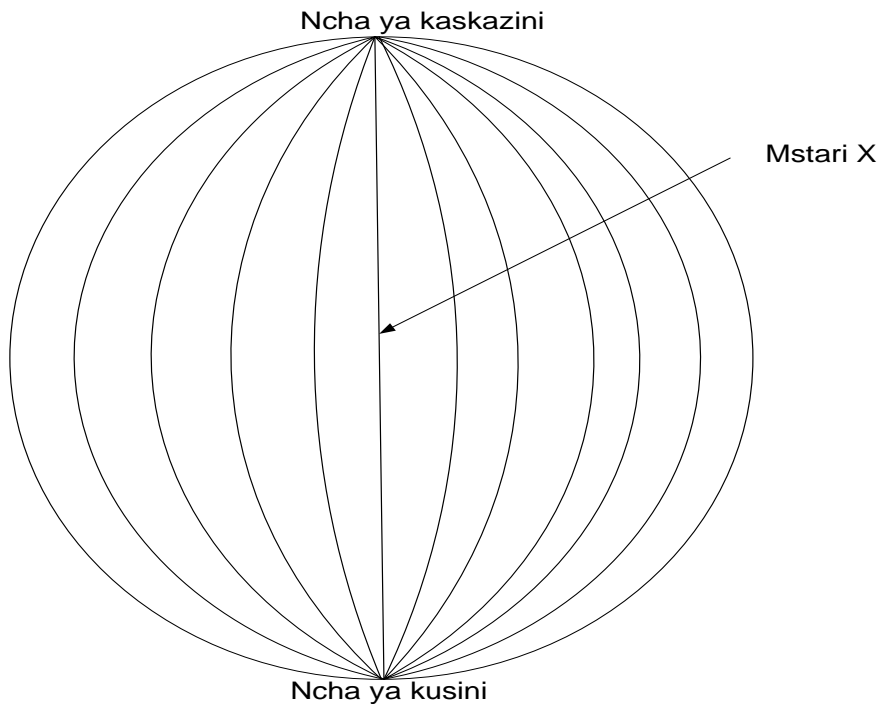
(b) Sensa ya Tanzania ya mwaka 2022 ilikuwa na lengo kuu lipi?

_____
_____

SEHEMU C (Alama 10)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

7. (a) Chunguza kwa makini kielelezo kifuatacho, kisha jibu maswali yanayofuata kwa kuandika jibu sahihi katika nafasi uliyopewa.

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

(i) Mstari X unawakilisha nini?

_____

(ii) Mstari X umeigawa dunia katika pande mbili Mashariki na Magharibi. Je, nchi ya Tanzania inapatikana upande gani wa mstari huu?

_____

(iii) Upande upi wa Mstari X hushuhudia machweo ya jua mapema kabla ya maeneo mengine?

_____

(iv) Kwa nini maeneo yanayopatikana mashariki mwa Mstari X hushuhudia mawio ya jua mapema kabla ya maeneo mengine?

_____

(b) Wanafunzi wa Darasa la Saba walifundishwa kuwa, dunia hutumia saa 1 katika kuzunguka nyuzi 15 za longitudo. Kokotoa muda ambao dunia itatumia katika kuzunguka nyuzi 45° .

_____

_____

_____

_____

_____

(c) Angahewa limegawanyika katika matabaka mbalimbali yenye kazi zinazotofautiana. Ni tabaka lipi linahusika na kuchuja mionzi ya jua?

_____

Namba ya Mtahiniwa _____

Jina la Shule _____

Mkoa _____

Wilaya _____

- (d) Wanafunzi wa Darasa la Saba walifundishwa kuwa, dunia inagawanyika katika pande mbili zilizo sawa kwa kutumia mstari wa latitudo. Mstari huo una nyuzi ngapi?

_____

- (e) Mchezo wa mpira wa miguu ulianza saa 01:00 jioni katika mji wa Madrid uliopo nyuzi 30^0 magharibi. Ni saa ngapi mtu aliye Rwanda nyuzi 30^0 Mashariki aliangalia mchezo huo?

_____

_____

_____

_____

_____